

Česko-slovinské kulturní styky ve 20. století

Martina Pánová

Publikace *Vzájemným pohledem: Česko-slovinské a slovinsko-české styky ve 20. století*¹ je souborným dílem několika autorů, kteří se zabývají vzájemnými vztahy české a slovinské kultury, historie, jazykovědy, literární vědy či recepce překladů. Kniha byla vydána za finanční podpory Veřejné agentury pro knihu Republiky Slovinsko.

Monografie je rozdělena do čtyř částí. Úvodní texty se snaží přiblížit vzájemné vztahy Česka a Slovinska v oblasti historie a kultury. Tato část postihuje velmi širokou oblast od historie přes architekturu či hudbu až k osudům Slovinců, kteří v 50. letech 20. stol. emigrovali do Československa na protest proti Titovu režimu. Na úvodní část navazuje soubor textů věnovaný literární vědě. Asi nejvíce zaujme hned první příspěvek věnovaný Boženě Němcové a jejímu sběratelství lidových pohádek. Autorka Milena Blažič srovnává poetiku pohádek B. Němcové s vybranými slovinskými autorkami Leou Fatur a Manicou Koman. Zároveň dodává, že Němcová byla jednou z prvních sběratelek lidových pohádek v Evropě, a stala se tak inspirací i pro další autorky.

Překládům a recepci literárních děl je věnován předposlední oddíl. Je až pozoruhodné, kolik pozornosti se slovinské literatuře dostává a dostávalo. V historii byla právě slovinská literatura hojně překládána, s výjimkou 50. let 20. stol., kdy došlo k dočasnému přerušení všech vzájemných vazeb. Ze slovinštiny bylo přeloženo mnohem více titulů než z chorvatštiny nebo srbštiny. Tento fakt je dán především neúnavnou překladatelskou činností Františka Benharta, jednoho z našich nejvýznamnějších překladatelů ze slovinštiny. Ostatně právě překlady jsou nedílnou součástí sblížování slovinské a české kultury.

Na překladatelskou část plynule navazuje část poslední, týkající se lingvistiky. Velmi inspirativní je závěrečný text celé publikace, který se věnuje slovesné valenci. Článek ukazuje, jaké problémy se objevují při studiu slovinštiny nebo naopak češtiny, kdy právě valence slovesných vazeb je pro mnohé studenty největším problémem. Článek je postaven na souboru příkladů slovesných vazeb, které jsou značně odlišné v češtině a ve slovinštině – například záporový genitiv, typický

¹ Jensterle-Doležal, Alenka, ed. (2011). *Vzájemným pohledem: česko-slovinské a slovinsko-české styky ve 20. století* (paralelní slovinský titul *V obeh drugega: česko-slovenski in slovinsko-češki stiki v 20. stoletju*). Publikace Slovanské knihovny, sv. 68. Praha: Národní knihovna České republiky – Slovanská knihovna, 315 s.

pro slovinštinu, který čeština již několik století nepoužívá, je jedním z největších úskalí, které na studenty čeká.

Asi největší devizou monografie *Vzájemným pohledem* je celkové přiblížení česko-slovinšských vztahů hned na několika úrovních. Pravděpodobně jen málokoho by napadlo, kolik společného právě se Slovinskem sdílíme. Především první polovina 20. století byla, pokud jde o vzájemné styky, velmi plodná. Je například opravdu důležité vědět, že za nynější podobu Pražského hradu můžeme být vděční Josipu Plečnikovi, výbornému slovinšskému architektovi, nebo že Emil Frelih nebyl jen pouhým nadaným hudebníkem, který studoval v Praze. Frelih pak např. nastudoval Smetanovu operu *Prodaná nevěsta* pro argentinskou La Plazu a postaral se tak o mezinárodní šíření české kultury na Západě, což bylo jinak v období normalizace značně ztíženo.

Jako problematická se jeví vyváženost, či spíše nevyváženost českých a slovinšských příspěvků, kdy české dominují. Dozvídáme se tak hlavně o působení slovinšské kultury, literatury na našem území, méně už pak o tom, jakou účinnost měla česká literatura a kultura na slovinšskou společnost. Tento nepoměr možná pramení i z faktu, že reflexe slovinšských autorů nejsou překládány, ale zůstávají v originálu (jsou však opatřeny českou anotací). Další negativem je skutečnost, že ačkoli monografie záběrem postihuje skoro všechny oblasti kultury, naprosto se vyhýbá kinematografii. Domníváme se, že právě část o kinematografii by mohla být velmi přínosná. Zahrnuto mohlo být např. působení českých režisérů v bývalé Jugoslávii, zejména F. Čápa, který zde natočil film *Vesna*, či srovnání „nových vln“, které v šedesátých letech rozvířily filmové vody nejen v Československu, ale i v bývalé Jugoslávii. Monografie má samozřejmě již i tak vcelku široký okruh témat, a tak je pochopitelné, že se na všechna nemohlo dostat. Za největší nedostatek celé monografie pak můžeme považovat typografickou úpravu, která je vcelku tristní. I když vezmeme v úvahu fakt, že jde o soubor příspěvků, rozhodně se pro takovou publikaci více hodí patkové písmo. Často také dochází k nesouladu poznámek pod čarou, kdy číselný odkaz je na jedné straně a poznámka až na straně druhé, občas se vyskytují též překlepy. Jde sice jen o drobnosti, ale právě ty mohou čtenáře nepříjemně vyrušovat od čtení.

Monografie *Vzájemným pohledem* je však v každém případě pozoruhodnou publikací, která by měla být hodna velké pozornosti – už jen proto, jak málo je mezi Čechy známo o tom, kolik společných vazeb nás se Slovinskem a Slovinci pojí.

Bc. Martina Pánová
Katedra bohemistiky
Filozofická fakulta
Univerzita Palackého
Křížkovského 10
771 80 Olomouc
panoma00@gmail.com